

Folketingets Udvalg for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

København, den 16. maj 2008
Sagsnr.: 11658

Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har i skrivelse af 7. april 2008 (Alm. del - spørgsmål nr. 220) udbedt sig min besvarelse af følgende:

Spørgsmål 220

”Ministeren bedes kommentere artiklen fra professor Hans Jørn Kolmos: "Stafylokker, svin og antibiotika - en farlig cocktail", jf. FLF alm. del - bilag 213.”

Svar

De stafylokokker, professor Kolmos beskriver i denne artikel, er af typen methicillinresistente *Staphylococcus aureus* (MRSA). Disse kan ikke behandles med almindelig antibiotika, men kræver behandling med speciel antibiotika, som er dyr og kan have bivirkninger.

MRSA er en typisk hospitalsinfektion. En særlig undertype af MRSA (ST398) kan smitte fra svin til mennesker. Denne type er de seneste år fundet i mennesker i Danmark, formentlig overført fra dyr til mennesker. Det skal dog bemærkes, at kun i 14 ud af 666 tilfælde af MRSA hos mennesker i 2007, var det af typen ST398.

Fødevarestyrelsen har endnu ikke lavet en kortlægning af MRSA udbredelsen, men de få undersøgelser der er udført på området har vist, at bakterien kun blev fundet i 2-3 % af de undersøgte dyr. Det er derfor uklart, på hvilket grundlag professor Kolmos baserer sin påstand om, at smitten allerede er vidt udbredt i danske svinebesætninger.

På baggrund af en konkret sag, hvor MRSA blev fundet hos en hospitalspatient, blev bakterien senest fundet hos svin i en gård ved Sorø og hos flere ansatte med daglig kontakt til dyrene. Sundhedsstyrelsen og Fødevareinstituttet ved Danmarks Tekniske Universitet (DTU) har undersøgt gården, som består af tre stalde, nærmere bestemt to produktionsstalde og en stald med avlsdyr. MRSA blev påvist i produktionsstaldene, mens stalden med avlsdyr var negativ. Endvidere blev MRSA påvist hos seks af ni ansatte (inklusive to ejere), mens 17 pårørende alle viste sig negative. De ansatte er blevet behandlet og efterfølgende fundet negative.

Samtidig har sundhedsmyndighederne vurderet, at det er tilstrækkeligt, at besøgende i besætningen og i andre besætninger, hvor der er påvist MRSA, overholder de allerede eksisterende hygiejniske forholdsregler (tøjskift, håndhygiejne mv.) ved arbejde i besætninger. Det er også besluttet, at institutionsbørn indtil videre ikke må komme på besøg i besætninger, hvor der er konstateret MRSA og hvor bakterien har givet anledning til sygdom hos de ansatte. Dette skyldes at meget endnu er uafklaret vedrørende risiko for at blive smittet med MRSA og at det kan være vanskeligt at få børn til at efterleve hygiejnereglerne.

Der findes på nuværende tidspunkt ingen videnskabeligt dokumenterede metoder til kontrol med MRSA i besætninger. Derfor planlægges der fra dansk side en udvidet undersøgelse af danske landbrugsbedrifter, blandt andet for at fremskaffe den viden, der er nødvendig for at muliggøre kontrol med MRSA i husdyrproduktionen. I mellemtiden følger Fødevarestyrelsen nøje udviklingen på dette område i samarbejde med Fødevareinstituttet, DTU.

Det er korrekt, at MRSA ikke betragtes som en fødevarebåren bakterie og at smitten derfor ikke overføres til mennesker via svinekød. Derimod sker smitteoverførsel ved direkte kontakt med smittede dyr. Det er dog vigtigt at understrege, at den forhåndenværende viden tyder på, at smittespredningen kun sker ved nær daglig kontakt, og at personer med tilfældig kontakt til svinebesætninger ikke smittes så let. For eksempel viste ovenfor omtalte undersøgelser ved gården i Sorø, at samtlige pårørende til de smittede ansatte ikke var smittet med MRSA.

Professor Kolmos skriver i sin artikel, at der skal skabes et overblik over udbredelsen af MRSA.

Til dette formål har EU igangsat en undersøgelse af avls- og sobesætninger i hele EU for at kortlægge forekomsten af MRSA i disse besætningstyper. I Danmark vil 300 besætninger blive undersøgt af Fødevarestyrelsen i løbet af 2008, hvorefter resultaterne vil blive vurderet i starten af 2009 og eventuelle initiativer drøftet. Som nævnt ovenfor planlægges derudover fra dansk side en udvidet undersøgelse af slagtesvin, blandt andet for at få et bedre kendskab til udbredelsen af MRSA.

For at sikre samarbejde med det humanmedicinske område, er der etableret en koordinationsgruppe for MRSA under formandskab af Sundhedsstyrelsen og med Arbejdstilsynet, Statens Serum Institut, Fødevareinstituttet på DTU og Fødevarestyrelsen som repræsentanter. Denne gruppe har til formål nøje at følge, hvordan den særlige MRSA type i svin spreder sig og hvordan situationen bedst håndteres. Det er således i denne gruppe, at ovennævnte udvidede danske undersøgelser planlægges.

Vedrørende antibiotikaforbrug og resistens har Fødevarestyrelsen følgende kommentarer til Professor Kolmos' artikel:

Antibiotikaforbruget til dyr udgøres hovedsageligt af et forbrug til svin. Således udgør forbruget til svin 80 % af det samlede forbrug til alle dyrearter. Forbruget til kvæg udgør ca. 10 %, mens alle øvrige dyrearter tilsammen står for de resterende 10 % af forbruget til dyr.

Forbruget til dyr var i 1994 på 206 tons, mens det i 2007 var på 122 tons. Således er forbruget af antibiotika til dyr faldet med over 40 %, mens antallet af svin i Danmark i samme periode er steget med over 25 %. I 2007 udgjorde forbruget til svin 97,3 tons, der anvendtes til en produktion af ca. 26,3 millioner svin. Til sammenligning nævnes det i artiklen af professor Kolmos, at der anvendtes 40 tons antibiotika til Danmarks befolkning på 5 millioner i 2006. Således anvendes der ca. 8 gram antibiotika pr. menneske, mens der kun anvendes 3,7 gram antibiotika pr. svin.

Faldet af forbruget af antibiotika til dyr er et resultat af en mangeårig strategi til optimering af antibiotika forbruget og dermed reducere af antibiotikaresistens i Danmark og sikring af de fortsatte behandlingsmuligheder for mennesker. Strategien har blandt andet omfattet følgende:

- Forbud mod anvendelse af vækstfremmere fra år 2000.
- Overvågning af resistensudviklingen i bakterier fra dyr, mennesker og fødevarer siden 1995 (DANMAP).
- Overvågning af antibiotikaforbruget hos produktionsdyr siden 2000 (VETSTAT).
- Strategiske restriktioner mod anvendelse af fluorokinoloner til produktionsdyr siden 2002, da det er vigtigt til behandling af mennesker og en høj grad af udvikling af resistens er set.
- Medicinkontrol og medicinrejsehold siden 2002 og 2003. Medicinkontrollen er den risikobaserede medicinkontrol af 200 besætninger og hidtil 40 dyrlæger årligt ud fra blandt andet tal fra VETSTAT om medicinforbrug. Medicinrejseholdet udfører specielle aktioner rettet mod besætninger og dyrlæger ved brug af blandt andet data fra VETSTAT.
- Handlungsplan 2005 til optimering af antibiotikaforbruget til svin.
- Supervision og handlingsplan 2007 og 2008 rettet mod kontrol hvert andet år af alle praktiserende dyrlægers antibiotikaforbrug for at reducere resistensudviklingen og behandlingsvejledninger til fødevarerproducerende dyr til blandt andet sikring af de fortsatte behandlingsmuligheder for mennesker.
- Stikprøveundersøgelse af dansk og importeret kød, herunder for resistente salmonellabakterier (case-by-case) siden 2006.

I årene fra 2002 til 2004 var der i alt en stigning på 25 % i antibiotikaforbruget til svin. Dette medførte, at Fødevarestyrelsen greb ind i slutningen af 2005 med en handlingsplan til optimering af forbruget til svin. Handlungsplanen bestod i overvågning og supervision af dyrlæger, der udskrev store mængder antibiotika til svin samt en behandlingsvejledning til svinedyrlægerne til støtte af valg af antibiotika, der udgør en mindre risiko for fødevarer sikkerheden og sikrer fortsatte behandlingsmuligheder for mennesker. Handlungsplanen for svin bremsede stigningen i antibiotikaforbruget og resulterede allerede i 2005 i et fald på 0,2 %. Forbruget til svin faldt yderligere med 1,2 % fra 2005 til 2006 til trods for en lille stigning i svinebestanden på 0,8 %. Fra 2006 til 2007 skete der imidlertid en stigning på 5,1 % i forbruget af antibiotika til produktionsdyr. Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at stigningen skal ses i sammenhæng med en stigning i antallet af svin i samme periode på 5,4 %.

Som det anføres i professor Kolmos artikel, afhænger risikoen med hensyn til resistens udvikling også i høj grad af typen af antibiotika, der anvendes til henholdsvis mennesker og dyr. Der er således kritisk vigtige antibiotika til behandling af mennesker, hvor anvendelse til dyr frarådes, for at sikre de fortsatte behandlingsmuligheder for mennesker. Netop dette argument ligger bag Fødevarestyrelsens behandlingsvejledninger til svin og kvæg.

Et vigtigt resultat af handlingsplan 2005 rettet mod forbruget af antibiotika til svin var netop, at forbruget af de antibiotika, som anbefalede i behandlingsvejledningen øgedes, mens forbruget af de antibiotika der frarådes faldt. Således faldt forbruget af blandt an-

det fluorokinoloner og makrolider, som er kritisk vigtige antibiotika til behandling af mennesker, mens antibiotika som tetracykliner og colistiner, der ikke er kritisk vigtige til behandling af mennesker, øgedes.

Netop tetracykliner nævnes af professor Kolmos i hans artikel og ifølge Fødevareinstituttet, DTU, er tetracykliner bredspektrede antibiotika, som tidligere er blevet anset for at have særlig tilbøjelighed til at udvikle og overføre multiresistens. Dette er dog ikke tilstrækkeligt dokumenteret ved videnskabelige undersøgelser, og ved en revurdering har DTU karakteriseret det som et dogme, der muligvis er relateret til udbredt anvendelse af tetracykliner gennem årtier og dermed udvikling af resistens hos mange bakterier. Som følge af DTU's oplysninger er tetracykliner anbefalet af Fødevarestyrelsen i behandlingsvejledningen til svin. Det er dog muligt at ny viden vil føre til en revurdering af dette forhold, for eksempel som følge af eventuel udvikling af MRSA resistens i svinebesætninger, og i så fald vil Fødevarestyrelsens behandlingsvejledning kunne revideres. Det er velkendt at methicillinresistente bakterier også er resistente overfor tetracykliner.

Med hensyn til cephalosporiner, udgjorde forbruget til svin i 2007 kun 98 kg, det vil sige kun 1 promille af det samlede forbrug af antibiotika til svin. Også cephalosporiner, specielt 3. og 4. generations cephalosporiner, anses af Fødevarestyrelsen som kritisk vigtige til behandling af mennesker, samt særlig kritiske på grund af udvikling af ESBL-resistens. Derfor frarådes 3. og 4. generations cephalosporiner i Fødevarestyrelsens behandlingsvejledninger. Som en del af supervisionen af alle landets dyrlæger hvert andet år, vil dyrlægerne skulle dokumentere, hvis de ikke følger Fødevarestyrelsens anbefalinger i behandlingsvejledningerne.

Fødevarestyrelsens strategier og interventioner sigter netop mod en optimering af antibiotikaforbruget til dyr og en reducere af udvikling af resistens overfor især de kritisk vigtige antibiotika til mennesker, så både fødevarer sikkerheden samt de fortsatte behandlingsmuligheder for mennesker sikres.

Da Danmark længe har håndteret risiko for udvikling af antibiotika resistens og med gode resultater, har Danmark sammen med Frankrig netop fået formandskabet for en Codex Alimentarius Task Force arbejdsgruppe for antibiotika resistens, hvor Danmark også vil arbejde for, at der på internationalt plan fokuseres på at optimere antibiotikaforbruget og udviklingen af resistente bakterier til sikring af de fortsatte behandlingsmuligheder for mennesker.

Eva Kjer Hansen

/Michael Riff Alexandersen